



DOPRINOSI DR. DANICE PINTEROVIĆ RIMSKOJ PROVINCIJALNOJ ARHEOLOGIJI U HRVAT- SKOJ

dr. sc. Marina Kovač

Muzej Slavonije
Trg Sv. Trojstva 6
HR-31000 Osijek
marina.kovac@mso.hr

Pregledni rad

UDK: 902.2(497.543)
902/908Pinterović, D.

Ključne riječi:

Danica Pinterović
Muzej Slavonije
arheologija
Donji grad
stručni i znanstveni radovi
Mursa
arheološka iskopavanja
limes
Batina

U radu se obrađuje profesionalni put dr. Danice Pinterović od njezina dolaska u Državni muzej u Osijeku, kasnije Muzej Slavonije, sve do smrti 1985. godine. Kroz Dnevnik rada koje je vodila od 1947. do 1974. godine, kao i dokumentaciju koja se čuva u Povijesnom odjelu Muzeja Slavonije, upoznat ćemo se s njezinom posvećenošću arheologiji: arheološkim istraživanjima i zaštitama na području Osijeka te Slavonije i Baranje; obradom arheološkog materijala Murse; stručnim i znanstvenim radovima; promocijom arheologije i edukacijom o važnosti zaštite arheoloških lokaliteta; suradnji sa svjetskim stručnjacima i općenito doprinosom provincijalnoj arheologiji u Republici Hrvatskoj.

PRVO DESETLJEĆE RADA U MUZEJU SLAVONIJE (1941. – 1951.)

Dr. Danica Pinterović¹ muzejsku karijeru započela je 1941. godine kao volonterka u osječkom Državnom muzeju², nakon gotovo 24 godine rada u osječkim gimnazijama.³

Prvo desetljeće stručnog i znanstvenog rada Danice Pinterović u osječkom Muzeju bilo je ispunjeno raznolikim muzejskim poslovima. Najprije je radila na sređivanju knjižne građe, koja je u to vrijeme u velikim količinama pristizala u osječki Muzej, a poslije je obavljala i poslove kustosice zbirke umjetničkog obrta, etnologije i arheologije.⁴

Osim što je obavljala poslove u Muzeju, Danica Pinterović često je odlazila na terenske izvide, nerijetko u pratnji suradnica Hilde Hečej i Adele Stošić, pri kojima je marljivo zapisivala podatke o materijalnoj i nematerijalnoj baštini slavonskih i baranjskih sela. Na obilasku je odlazila vlastitim biciklom, pješice ili vlakom, a obilasci su se priredili od zapošljavanja etnologinje Zdenke Lechner⁵ u Muzeju Slavonije 1951. godine.⁶



Sl. 1. Dio kolektiva Muzeja Slavonije u travnju 1964. godine (stranji red: Mirko Bulat, Janja Vujnić, Marija Malbaša, Emil Spajić, dr. Danica Pinterović i Milenko Patković; prednji red: Nevenka Eklić, Ida Horvat i Zdenka Lechner, Zbirka fotografija Muzeja Slavonije

Kao jedna od predstavnica Muzeja, uz dr. Josipa Bösendorfera, Josipa Leovića i Hildu Hečej, tijekom 1945. i 1946. godine Danica Pinterović bila je članica Komisije za sakupljanje i zaštitu kulturnih spomenika u Narodnoj Republici Hrvatskoj (KOMZA). Članovi KOMZA-e obilazili su

Osijek i Slavoniju te popisivali i spašavali ugroženu kulturno-povijesnu građu dopremajući je u depoe Muzeja. Njihovi naponi pridonijeli su povećanju ne samo knjižničnog fonda Muzeja, nego i ostale građe čijom je obradom Danica Pinterović počela oformljivati pojedine odjele Muzeja.⁷

Nakon nekoliko godina obrade i restauracije namještaja, koji je većinom pristigao nakon 1945., Muzej Slavonije je 2. prosinca 1951., nakon nekoliko godina predanog rada dr. Danice Pinterović, otvorio prvi stalni postav Odjela umjetničkog obrta.⁸

Nakon umirovljenja Josipa Bösendorfera 1949., Danica Pinterović postala je vršiteljicom dužnosti direktora Muzeja Slavonije, a tri godine kasnije i direktoricom Muzeja te je na toj poziciji ostala sve do umirovljenja 1961. godine.⁹ Iako umirovljena Danica Pinterović nastavila se aktivno baviti znanstvenim radom kao honorarni znanstveni suradnik Muzeja Slavonije (Sl. 1) sve do 1974. godine kada Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Osijeku otvara Centar za znanstveni i umjetnički rad, a Danica Pinterović prelazi na poziciju vanjskog znanstvenog suradnika Centra. Na toj je poziciji ostala sve do smrti 1985. godine.¹⁰

ARHEOLOŠKA DJELATNOST DR. DANICE PINTEROVIĆ

Od dolaska u Muzej 1941. Danica Pinterović odlazila je, paralelno s etnološkim terenskim izvidima, i na arheološke terene te zaštitna iskopavanja na području Osijeka i okolice. Iz njezinih *Dnevnika rada*, u koje je bilježila muzejska događanja od 1. siječnja 1947. do 1. lipnja 1974. godine, može se iščitati da su gotovo svakodnevno u Muzej pristizale obavijesti o arheološkim pronalascima u zemljanim iskopima na različitim gradilištima u gradu (na području Ljevaonice, paromlina „Croatia“, Ciglane i dr.), radovima na gradnji kuća u Donjem gradu ili na infrastrukturnoj mreži.¹¹

Na obilazak terena i prikupljanje arheološkog materijala u prvim godinama rada najčešće je odlazila u pratnji suradnika iz Muzeja Slavonije, a kada se 1956. u Muzeju zaposlio Mirko Bulat¹², pretežno u njegovoj pratnji. U *Dnevnici*ma rada nalazimo detaljne opise pojedinih arheoloških nalazišta u Osijeku (Vukovarska cesta, Savićev prolaz, Trg Vladimira Nazora, paromlin „Croatia“, Ljevaonica itd.), Baranji (Popovac, Lug, Bilje, Zmajevac, Beli Manastir, Kneževi Vinogradi, Batina i dr.) i drugim dijelovima Slavonije (Našice i Ilok).¹³

U *Dnevnici*ma rada I. i II. zamjetan dio bilješki odnosi se na arheološke pronalasku na području grada Osijeka. Ti su terenski zapisi često bili upotpunjeni detaljnim crtežima i

¹ Više o životu i radu dr. Danice Pinterović možete pročitati u radu Marine Kovač „Zašto je dr. Danica Pinterović najznačajnija kulturna djelatnica grada Osijeka“ ovog Osječčkog zbornika.

² Državni muzej u Osijeku preimenovan je u Muzej Slavonije 1947. godine. (Radić, 1999., str. 110).

³ Danica Pinterović predavala je hrvatski, njemački i francuski jezik te zemljopis i krasopis u Muškoj realnoj gimnaziji (1919. – 1921.) te povijest i zemljopis u Ženskoj realnoj gimnaziji (1920. – 1943.). U Ženskoj realnoj gimnaziji predavala je do 20. rujna 1943., od kada je stalno zaposlena u Muzeju. (Popis, 2001., str. 79, 83; Malbaša, 1977., str. 354; Vinaš, 2007./2008., str. 24).

⁴ *Dnevnik I.; Dnevnik II;* Malbaša, 1977., str. 354.

⁵ Zdenku Lechner u Muzeju Slavonije zaposlila je upravo Danica Pinterović.

⁶ *Dnevnik I. – VIII.*; Malbaša, 1977., str. 356.

⁷ Balić, 1975., str. 145; Malbaša, 1977., str. 354.

⁸ *Dnevnik III.*, nadnevak 2. 12. 1951.

⁹ Vikić, 1978./1979., str. 8.

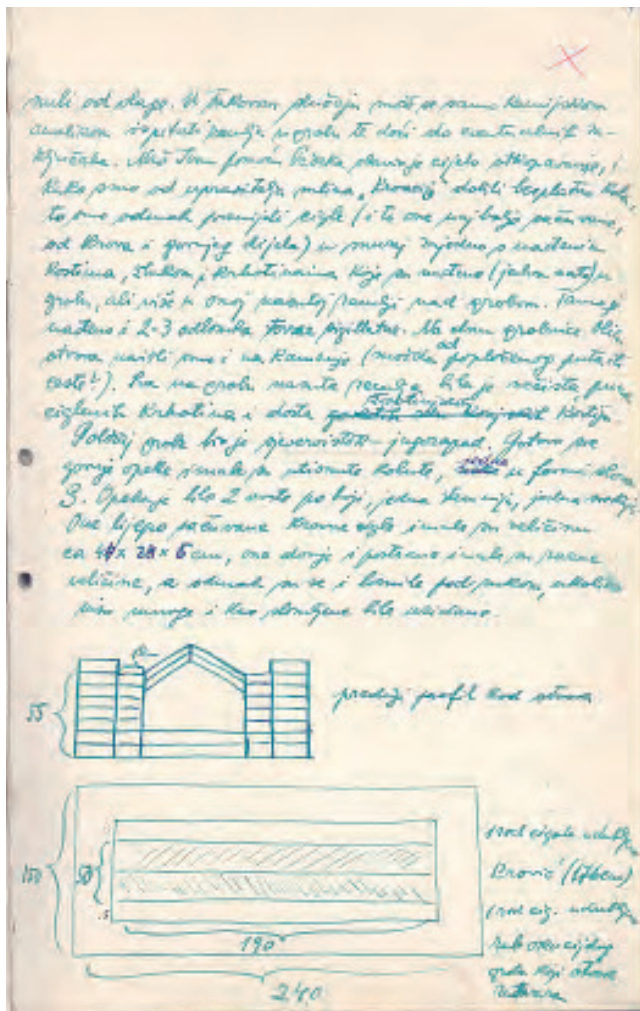
¹⁰ Malbaša, 1977., str. 354; Pinterović, 2014., str. 420.

¹¹ To je jasno vidljivo iz *Dnevnika rada*, koji su joj kasnije u velikoj mjeri služili kao izvor informacija pri pisanju radova. (*Dnevnik I. – VIII.*).

¹² Prvi fakultetski obrazovani arheolog jednopredmetne grupe zaposlen u Muzeju Slavonije.

¹³ *Dnevnik I. – VIII.*

opisima (Sl. 2), poput rimskih zidanih grobnica pronađenih na zemljištu osječke Ljevaonice, kao i ostalim lokacijama na području nekadašnje Murse, današnjem Donjem gradu.¹⁴ U tim zapisima Danica Pinterović detaljno popisuje otkrivene nalaze, nerijetko ih skicira (kao i samo mjesto pronalaska), često uz napomenu da je netko od zaposlenika Muzeja ostao uz iskop kako bi čuvao inventar prije otpreme u Muzej.¹⁵ Svi ti minuciozno skupljeni terenski podaci poslužili su dr. Danici Pinterović u pisanju brojnih popularnih, stručnih i znanstvenih radova u godinama koje su slijedile.



Sl. 2. Stranica iz Dnevnik rada Danice Pinterović I. (1. 1. 1947. – 31. 12. 1948.), s nadnevkom 11. VI. 1947. naslovljenim *Rimski grob te opisom i crtežima rimske grobnice*, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije

Tijekom tih prvih desetak godina rada u Muzeju Slavonije iskristalizirao se njezin interes za arheologiju (Sl. 3). Nakon objave publikacije *Povijest namještaja ilustrirana primjerima Muzeja Slavonije* iz 1952. godine gotovo se potpuno posvetila objavljivanju radova vezanih uz rimsku Mursu, s rijetkim izletima u etnologiju, poput rada „Etnografske karakteristike hrvatskih sela u Baranji“ (*Osječki zbornik IV*, 1954.), osvrta na autorske izložbe Josipa

Leovića i Vanje Radauša, pojedinačnih in memoriam, kao i povremenih izvještaja u dnevnim novinama te stručnim časopisima vezanih uz Muzej Slavonije i kulturna zbivanja u gradu. Od tog su vremena njezini stručni i znanstveni radovi bili fokusirani na: arheološka iskopavanja na području Murse te Slavonije i Baranje, obradu arheoloških nalaza pohranjenih u Muzeju Slavonije, lokalitete na limesu, promišljanja o aspektima svakodnevnog života u antičkoj Mursi i smještanje Murse u širi kontekst.

Treba naglasiti kako je dr. Danica Pinterović prva znanstvenica koja je intenzivno počela objavljivati arheološke nalaze s područja rimske Murse te ih smještati u širi kontekst provincije Panonije i ostatka Carstva. Time nikako ne mislimo umanjiti značaj radova o Mursi koje su objavili njezini prethodnici, poput značajnog kustosa Muzeja slobodnog i kraljevskog grada Osijeka – prof. Vjekoslava Celestina¹⁶ ili dr. Josipa Brunšmida¹⁷, već želimo istaknuti njezin sustavan i kontinuiran rad na obradi i publiciranju građe osječkog Muzeja te valoriziranju rimske Murse. Od 1948. godine, kada je objavila prve radove vezane uz arheološka iskopavanja i arheološke nalaze u Mursi, sve do početka 80-ih godina prošlog stoljeća, Danica Pinterović objavila je više od 40 stručnih i znanstvenih radova o Mursi i njezinim nalazima. Ti su radovi najčešće objavljivani u stručnom časopisu Muzeja Slavonije – *Osječkom zborniku*¹⁸, kao i u drugim stručnim i znanstvenim časopisima te zbornicima u Hrvatskoj i inozemstvu. Kako bismo lakše promotrili širinu njezina rada i brojnost tema, podijelili smo stručne i znanstvene radove s područja arheologije¹⁹ u nekoliko tematskih grupa, a na pojedinim ćemo primjerima prikazati i metodološki pristup Danice Pinterović.

Prvu grupu čine radovi i izvještaji vezani uz terenska istraživanja na području rimske Murse, gdje prevladavaju članci objavljeni u *Osječkom zborniku*.²⁰ Za primjer će nam poslužiti najranije objavljeni arheološki rad, onaj u *Osječkom zborniku II – III* iz 1948.: „a) Rimska grobnica zidana od opeka, b) rimska fibula, c) rimska ženska glava“.

¹⁶ Vjekoslav Celestin bio je profesor klasične filologije na osječkoj Klasičnoj gimnaziji. (Malbaša, 1977., str. 352). Četdeset i tri godine bio je kustos Muzeja Slavonije. Sam je vodio cjelokupni inventar Muzeja, restaurirao, fotografirao, odlazio na teren te pisao stručne i znanstvene radove.

¹⁷ Dr. Josip Brunšmid završio je povijest i geografiju na bečkom sveučilištu. Godine 1896. izabran je na mjesto prvog profesora arheologije na Sveučilištu u Zagrebu, a bio je i prvi upravitelj Arheološkog muzeja u Zagrebu. Objavljivao je brojne arheološke radove i rasprave. (Brunšmid, Josip, Hrvatska enciklopedija (mrežno izdanje), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Posjet/Access: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=9843> [10/11/2015]).

¹⁸ Danica Pinterović bila je urednica *Osječkog zbornika* od 1952. do 1969. godine.

¹⁹ Detaljna bibliografija Danice Pinterović navedena je u radu više knjižničarke Ivane Knežević Križić „Bibliografija dr. Danice Pinterović (1897. – 1985.)“ ovog broja *Osječkog zbornika*.

²⁰ Vidi: Pinterović, D., 1948., a) Rimska grobnica zidana od opeka, b) rimska fibula, c) rimska ženska glava, *Osječki zbornik II – III*; Pinterović, D., 1948., Iskapanja i arheološki nalazi u godini 1947. i 1948. na terenu Osijeka i njegove okolice (Iz muzejskog dnevnika), *Osječki zbornik II – III*; Pinterović, D., 1954., Iskapanja i arheološki nalazi na terenu Osijeka i njegove okolice od 16. X. 1948. do kraja 1954. g. (Iz muzejskog dnevnika), *Osječki zbornik IV*; Pinterović, D., 1956., Iskapanja i arheološki nalazi na terenu Osijeka i njegove okolice od listopada 1954. do kraja listopada 1956. god. (nastavak), *Osječki zbornik V*; Pinterović, D., 1958., Zaštitno iskapanje na Vukovarskoj cesti, *Osječki zbornik VI*; Pinterović, D., 1971., Izvještaj o arheološkom ispitivanju na terenu Murse u 1968. godini“ (koautorstvo s Mirkom Bulatom), *Osječki zbornik XIII*; Pinterović, D., 1973. – 1975., Ostaci rimskih kuća i kućanstava u Osijeku, *Osječki zbornik XIV – XV*; Pinterović, D., 1956. – 1957., Zaštitno iskapanje na terenu Murse 1955. godine, *Starinar* 7 – 8.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

U ovom radu Danica Pinterović prvo podnosi terensko izvješće vezano uz nalaz rimske zidane grobnice pronađene u dvorištu paromlina „Croatia“ u Osijeku, koristeći svoje bilješke iz *Dnevnika rada*. Već u tome postaje vidljiva sistematičnost njezina rada i pisanja. Prvo donosi važne vremenske i prostorne odrednice, a zatim postupno objašnjava korake koje je Muzej poduzeo prije sigurnog dovoza u svoje prostorije, objašnjavajući situaciju na terenu oko stanja nalaza te uvjete rada pri iskopu. Nakon toga detaljno opisuje rimsku zidanu grobnicu, izgled i dimenzije, a zatim i druge do tada u Osijeku pronađene rimske grobnice, pri čemu određuje tipove grobnica referirajući se na relevantnu europsku literaturu i tražeći paralele na području provincija Panonije i Mezije. Donosi i detaljno opisanu tipologiju rimskih grobnica, smještajući nalaze iz Murse u širi kontekst rimskih provincija. Zatim slijedi poglavlje o kasnoantičkoj rimskoj fibuli pronađenoj kod „Burze rada“ u lipnju 1947. godine gdje daje pregled razvoja fibula, a tek potom opisuje fibulu koja je tema poglavlja. Treću temu čini antička ženska portretna glava, također pronađena kod „Burze rada“ 1947., koju detaljno opisuje i na temelju frizure smješta u doba Severa.²¹



Sl. 3. Izlet kolektiva Muzeja Slavonije u Grčku u svibnju 1958. godine – muzealci pred Erehtejem na atenskoj Akropoli, Zbirka fotografija Muzeja Slavonije

Drugu grupu čine radovi vezani uz obradu arheoloških nalaza s područja rimske Murse koji su također većinom objavljeni u *Osječkom zborniku*.²² Metodologija Danice Pinterović u obradi arheološke građe vidljiva je na primjeru rada „Geme s terena Murse“ (*Osječki zbornik IX – X*, 1965.). U radovima ove skupine, gdje obrađuje konkretan

arheološki materijal, opisujući ga i tipološki ga klasificirajući te smještajući u kontekst, postaje vidljiva sva širina njezina znanja i upućenost u tada relevantnu literaturu. To se lako može primijetiti u radu o gemama, u kojem obrađuje 33 game²³ s područja Murse. Danica Pinterović sistematično pristupa i ovoj zadanoj temi. U prvom dijelu rada izlaže povijest istraživanja gema u Jugoslaviji, zatim obrazlaže umjetnost rezanja i graviranja dragog i poludragog kamena, razvoj gliptike od antike do današnjih dana te donosi sve relevantne inozemne naslove vezane uz tu temu. U drugom dijelu pristupa kataloškoj obradi svakoga predmeta, dajući detaljne opise figuralnih scena, mitološku simboliku, dimenzije, vrstu kamena, inventarni broj kao i okolnosti nalaza. Tražeći analogije po karakteristikama nalaza donosi dataciju pojedinog predmeta. U trećem, završnom dijelu, iz prethodno iznesenih činjenica donosi zaključke o gliptici te socijalnom i ekonomskom životu Murse u rimsko doba.²⁴



Sl. 4. Dr. Danica Pinterović i arheologinja Ivica Degmežić iz Arheološkog muzeja u Zagrebu (u sredini) na terenu u Baranji, Zbirka fotografija Muzeja Slavonije

Treću grupu čine radovi i izvještaji vezani uz terenska istraživanja, nalaze i povijesni razvoj osječke okolice i drugih dijelova Slavonije.²⁵ Dio tih radova nastao je kao rezultat održanih predavanja na stručno-znanstvenim skupovima, a ostatak je objavljen u *Osječkom zborniku*.

Četvrtu grupu čine radovi vezani uz limes u Hrvatskoj. Temom limesa Danica Pinterović počela se intenzivno baviti kao već etablirana znanstvenica, nakon odlaska u mirovinu. Međuakademijski odbor za istraživanje Limesa u Jugoslaviji²⁶ imenovao ju je 1962. godine voditeljicom

²¹ Pinterović, 1948., 25–35.

²² Vidi: Pinterović, D., 1958., Novi i neobjavljeni rimski kameni spomenici s terena Murse i okolice, *Osječki zbornik VI*; Pinterović, D., 1962., O rimskoj bronci s terena Osijeka i okolice, *Osječki zbornik VIII*; Pinterović, D., 1965., Geme s terena Murse, *Osječki zbornik IX – X*; Pinterović, D., 1965., O rimskoj bronci u arheološkoj zbirci osječkog muzeja, *Osječki zbornik IX – X*; Pinterović, D., 1967., Nove rimske skulpture u Muzeju Slavonije, *Osječki zbornik XI*; Pinterović, D., 1967., Novi rimski natpisi iz Osijeka, *Osječki zbornik XI*; Pinterović, D., 1971., Razmatranja o gliptici na primjerima zbirke Muzeja Slavonije, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti knj. 360*; Pinterović, D., 1971., Novi rimski natpisi iz Osijeka i okolice, *Osječki zbornik XIII*; Pinterović, D., 1977., Nepoznati rimski natpisi iz Osijeka, *Osječki zbornik XVI*.

²³ Od čega se dvije nalaze u privatnim zbirkama, a dvije u Muzeju povijesti umjetnosti (Kunsthistorisches Museums) u Beču.

²⁴ Pinterović, 1956., str. 25–60.

²⁵ Vidi: Pinterović, D., 1954., Najnoviji nalazi iz Dalja, značajnog arheološkog nalazišta, *Osječki zbornik IV*; Pinterović, D., 1954., Povijest Našica (povodom iskapanja 1953. i 1954. godine), *Osječki zbornik IV*; Pinterović, D., 1969., O stalnoj prisutnosti Katančića u našem radu, *Zbornik slavonskih muzeja I*; Pinterović, D., 1970., Jadran i savsko-dravski interamnij, *Adriatica praeistorica et antiqua. Zbornik radova posvećen Grgi Novaku*; Pinterović, D., 1970., Slavonija kao dio rimske Panonije, *Zbornik radova I. znanstvenog sabora Slavonije i Baranje*; Pinterović, D., 1973. – 1975., Nepoznata Slavonija, *Osječki zbornik XIV – XV*.

²⁶ Međuakademijski odbor za istraživanje Limesa u Jugoslaviji osnovan je 1962. godine, a svaka je akademija (Srpska, Jugoslavenska, Slovenska, Bosne i Hercegovine i Makedonska) delegirala po nekoliko predstavnika. Cilj Odbora bio je provoditi, promicati i koordinirati znanstvena istraživanja limesa u tadašnjoj Jugoslaviji. (Sučić,



Sl. 5. Dr. Danica Pinterović, Stevan Tucakov i dr. Branka Raunig na iskopavanju u Batini 1970. godine, Zbirka fotografija Muzeja Slavonije

istraživanja za hrvatski dio limesa, postala je suradnica na projektu izrade *Tabule Imperii Romani* te proučavanju epigrafskih natpisa s područja Slavonije i Baranje (Sl. 4). Danica Pinterović često je nakon imenovanja odlazila na brojne sastanke²⁷ u Beograd i Zagreb²⁸, obavljala je korespondenciju s kolegama involviranim oko rada na limesu²⁹, odlazila na teren³⁰ i provodila probna iskopavanja³¹, pribavljala opremu za istraživanje³² te obavljala administrativne i financijske poslove³³.

Danica Pinterović bavila se rimskim lokalitetima uz Dunav, na potezu od Batine do Iloka, te je obrađujući arheološke nalaze lokalitete Donje Panonije smještala u širi kontekst.³⁴ Obradom epigrafskih spomenika, proučavanjem

geografskih karakteristika i tragova rimske vojske u Slavoniji, Baranji i Srijemu (pečati vojnih radionica) donosila je zaključke vezane uz kretanje i boravak vojske na hrvatskom dijelu Dunavskog limesa. Njezinim naporima u obilasku terena, od Batine do Iloka, iskristalizirala se ideja o istraživanju na jednom hrvatskom limeskom lokalitetu – Batini (Sl. 5).



Sl. 6. Dr. Danica Pinterović drži predavanje na Limes kongresu 1960. godine, Zbirka fotografija Muzeja Slavonije

1969., str. 3).

²⁷ Prvi sastanci oko istraživanja na jugoslavenskom dijelu limesa počeli su se održavati sredinom pedesetih godina: 7. i 8. V. 1956. bila sam u Beogradu na konferenciji o proučavanju Limesa. Konferencija je bila u SAN. (Dnevnik IV).

²⁸ 11. XII. 1962. otputovala u Zgrb i vratila se 16. XII. uveče (služb. put u vezi Limesa). (Dnevnik V).

²⁹ 8. X. 1962. Od 17 do 20 Korespondencija za limes: 1 pismo Langhameru (...) (Dnevnik V).

³⁰ 27. IX. 1964. Nedjelja. Otišla sam u B. Manastir i Širine u potragu za rimskim šančevima. (Dnevnik V).

³¹ Danica Pinterović i Mirko Bulat izvršili su probna sondažna istraživanja u Batini, koja su trajala od 5. do 8. kolovoza 1970. godine, nešto više od mjesec dana prije samih istraživanja koje je poduzela jugoslavensko-američka ekipa u rujnu i listopadu iste godine. (Dnevnik VII.).

³² 16. XI. 1962. Od 9 – 14. S Bulatom u radnji „Drava“ u Tvrđi zbog nabavka za limesko istraživanje. i 18. XII. 1962. Od 10 – 14 sati: O Limesu: bila sam s Bulatom kupiti fotoaparat za teren i snimanje u muzeju. (Dnevnik V).

³³ 23. IV. 1964. (...) Admin. poslovi u vezi sa Limesom i 29. XI. 1964. Sredivala sam poslove u vezi Limesa, tj. pisala putne izještaje i sredila spise, kontrolirala da li su sekcije na okupu, etc (...) (Dnevnik V).

³⁴ Vidi: Pinterović, D., 1961., Prilog topografiji Murse, Limes u Jugoslaviji. 1. Zbornik radova sa Simposijuma o limesu 1960. godine; Pinterović, D., 1961., O rekognosciranju baranjskog sektora limesa, Limes u Jugoslaviji. 1. Zbornik radova sa Simposijuma o limesu 1960. godine; Pinterović, D., 1967., Rad na istraživanju Limesa, Glasnik

slavonskih muzeja 2; Pinterović, D., 1968., Limesstudien in der Baranja und in Slawonien, Archaeologia Jugoslavica 9; Pinterović, D., 1969., Problemi u istraživanju Limesa na sektoru Batina Skela – Ilok, Osječki zbornik XII – Simpozij o istraživanju Limesa u SFRJ održan u Osijeku 11. svibnja 1968.; Pinterović, D., 1971., Batina – praistorijski i antički nalazi, Arheološki pregled 13; Pinterović, D., 1972., Novo u istraživanju Murse i Limesa, Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva 4; Pinterović, D., 1975., Istraživanje Limesa u Slavoniji i Baranji, Muzeologija 19.

Za arheološka iskopavanja u Batini Danica Pinterović i Muzej Slavonije pripremali se nekoliko godina. Danica Pinterović, osim što je bila odgovorna za pripremu projekta, čiji je program i napisala, pisala je i dopise u Zagreb i Beograd te prikupljala sredstva za financiranje istraživanja, podnoseći godišnje izvještaje Međuakademijskom odboru³⁵ (Sl. 6). Nakon probnog istraživanja na brdu Gradac 1970. odabran je položaj za buduće istraživanje. Arheološko istraživanje na brdu Gradac u Batini započelo je 15. kolovoza i trajalo do 15. rujna 1970. godine. Istraživanje je obavljeno na temelju ugovora između Smithsonian Institution iz Washingtona i Saveznog zavoda za međunarodnu tehničku suradnju (Zamtes)³⁶, koji je zatim sklopio ugovor s Muzejom Slavonije³⁷. Istraživanje je s jugoslavenske strane vodila dr. Ksenija Vinski-Gasparini iz Arheološkog muzeja u Zagrebu, a uz nju su na istraživanjima sudjelovali: Danica Pinterović, kao honorarni znanstveni suradnik Muzeja Slavonije i predstavnica Međuakademijskog odbora, Mirko Bulat iz Muzeja Slavonije i brojni drugi stručnjaci iz Slavonije i Vojvodine³⁸, dok je s američke strane istraživanja koordinirao dr. Stephan Foltiny (Sl. 7) iz Institute for Advanced Studies iz Princetona (New Jersey) s ekipom stručnjaka i studenata s University of California iz Los Angelesa.³⁹



Sl. 7. Dr. Danica Pinterović i dr. Stephan Foltiny pred kućom Miše Kovačića u Batini 3. 7. 1969. godine, Zbirka fotografija Muzeja Slavonije

Usljed intenzivnog istraživanja limesa, Danica Pinterović (Sl. 8) bila je u neprestanom kontaktu s brojnim svjetskim arheološkim autoritetima, poput Andreasa Alföldia (Princeton University), Grahama Webstera i Johna Wilkesa (University of Birmingham), J. E. Bogaersa (Katholieke Univeriteit Nijmegen), Michaela Metcalfa

(Ashmolean Museum) i Howarda Comfорта (Haverford Collage). U Povijesnom odjelu Muzeja Slavonije čuvaju se mnogobrojna pisma koja je Danica Pinterović razmjenjivala sa stručnjacima iz različitih zemalja iz kojih je vidljiva suradnja, razmjena literature i informacija o lokalitetima te arheološkom materijalu, pozivanje na kongrese, kao i znanstvene rasprave vezane uz problematiku limesa.⁴⁰



Sl. 8. Dr. Danica Pinterović u lapidariju Muzeja Slavonije 1969. godine, Zbirka fotografija Muzeja Slavonije

Petu grupu čine promišljanja o Mursi/Mursa u širem kontekstu. U toj grupi nalazimo šire područje tema vezanih uz Mursu, poput rasprava o topografiji Murse, urbanom razvoju grada, uspoređivanja i valoriziranja srodnih radova Matije Petra Katančića, o vjerskom životu Murse itd.⁴¹ Te radove i rasprave nešto je kasnije inkorporirala u svoje monografsko djelo *Mursa i njeno područje u antičko doba* obogativši ga novim spoznajama.

Šestu grupu čine monografije. Danica Pinterović objavila je za života jednu monografiju i to 1978. godine u izdanju osječkog Centra za znanstveni i umjetnički rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti – *Mursa i njeno područje u antičko doba*. To djelo sinteza je gotovo četiri desetljeća intenzivnog stručnog i znanstvenog rada Danice Pinterović na arheološkom pokretnom inventaru Murse, koji je najvećim dijelom pohranjen u Muzeju Slavonije, kao i detaljnog proučavanja rimskih izvora, obilazaka terena i suradnje s renomiranim stručnjacima iz područja rimske provincijalne arheologije. Ovaj *opus magnum* i prva sveobuhvatna mo-

³⁵ 4. IV. 1967. (...) *Priredila izvještaj o radu na Limesu i sredila evidenciju svih troškova.* (Dnevnik VI.).

³⁶ Ugovor je potpisan u Beogradu 1. srpnja 1970. godine.

³⁷ Projektni direktor s jugoslavenske strane bio je direktor Muzeja Slavonije Emil Spajić, a s američke dr. Stephan Foltiny.

³⁸ S jugoslavenske strane sudjelovali su još i: Antun Dorn iz Gradskog muzeja Vukovar, Pavle Velenrajter iz Gradskog muzeja Sombor, Dubravka Sokač iz Muzeja Požeške kotline i Kornelija Minichreiter iz Regionalnog zavoda Osijek, uz brojne crtače, geodete, preparatore i studente Arheološkog odjela Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

³⁹ Bulat, 1970., str. 42–43.

⁴⁰ *Pisma.*

⁴¹ Vidi: Pinterović, D., 1956., Prilog topografiji Murse, Osječki zbornik V; Pinterović, D., 1960., Mursa za dinastije Severa, Osječki zbornik VII; Pinterović, D., 1965., O razvoju grada Osijeka, Glasnik liječnika I; Pinterović, D., 1965., Da li je u rimskoj koloniji Mursi postojala sinagoga?, Osječki zbornik IX – X; Pinterović, D., 1967., Mursa u svjetlu novih izvora i nove literature, Osječki zbornik XI; Pinterović, D., 1968., O Katančićevu naučnom prvimjencu, Arheološki vestnik 19; Pinterović, D., 1971., Mursijac na britanskom limesu, Osječki zbornik 13; Pinterović, D., 1975., Što znamo o urbanom razvoju Murse?, Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva 7; Pinterović, D., 1977., Što znamo o urbanom razvoju Murse?, Antički gradovi i naselja u južnoj Panoniji i graničnim područjima, Materijali 13; Pinterović, D., 1979., Razmatranja o urbanom razvoju Murse, Zbornik predavanja. Povijesno društvo Osijek; Pinterović, D., 1979., Katančić – inicijator istraživanja antičke Murse, Osječki zbornik XVII; Pinterović, D., 1980., 'Basilica martyrum' u Mursi, Gunjačin zbornik – u povodu sedamdesete godine života i četrdeset pete godine znanstvenog; Pinterović, D., 1981., Mursa, romanizatorsko središte slavonskog i baranjskog dijela Panonije inferior, Zbornik radova Znanstvenog skupa Osijek kao polarizacijsko žarište.

nografija o Mursi, pregled je kontinuiteta života na području Osijeka, od prapovijesti, plemena Andizeta s Mursom kao središtem, dolaska Rimljana na područje Panonije sve do pada Zapadnog Rimskog Carstva. Posebno poglavlje posvetila je topografskim istraživanjima, koja su bila jedna od važnijih tema u njezinu izučavanju Murse. To djelo objavila je u 81. godini života, kao krunu duge i plodne karijere, a ono je od trenutka objavljivanja postalo standard za razumijevanje i sveobuhvatni pregled razvoja Murse. O vrijednosti te izuzetne monografije govori i činjenica da je potkraj 2014. Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti objavio drugo, obnovljeno i dopunjeno izdanje⁴² pod nazivom *Mursa* (Sl. 9).



Sl. 9. Monografija dr. Danice Pinterović: izdanje iz 1978. godine – *Mursa i nježno područje u antičko doba te dopunjeno i prošireno izdanje iz 2014. godine – Mursa*, foto: Marina Kovač, 2015.

Sedmu grupu čine osvrti, prikazi i enciklopedijske natuknice kojih je Danica Pinterović u dugoj i plodnoj karijeri napisala u velikom broju.⁴³ Osim osvrti i prikaza u časopisima, Danica Pinterović radila je i na natuknicama za *Enciklopediju likovnih umjetnosti* (1959.)⁴⁴ te *The Princeton Encyclopedia of Classical Sites* (1976.)⁴⁵. Za potonju je enciklopediju izradila natuknice o arheološkim lokalitetima Mursa i Cibalae, a o radu na toj publikaciji govore i zapisi u *Dnevniku rada*⁴⁶.

Osmu grupu čine arheološki izvještaji u dnevnom tisku, većim dijelom nepotpisani, i to s tadašnjih istraživanja na pojedinim lokacijama u gradu i o aktivnostima Muzeja Slavonije. Popularno-znanstvene članke objavljivala je u

lokalnim dnevnim novinama *Glas Slavonije*⁴⁷: dugi niz godina, osim o arheološkim iskopavanjima, pisala je o kulturnim događanjima i ponovi u Muzeju Slavonije kao i o povijesti i kulturnim spomenicima grada Osijeka.⁴⁸ Danica Pinterović objavljivala je popularno-znanstvene članke i izvan Hrvatske te je 1963. godine u beogradskom dnevniku *Borba* objavila članak o rimskoj Mursi.⁴⁹



Sl. 10. Povelja s plaketom Saveza arheoloških društava Jugoslavije koju je dr. Danica Pinterović primila 1976. godine, *Ostavština dr. Danice Pinterović, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije*

Kao što se iz navedenoga može vidjeti, Danica Pinterović kontinuirano je radila na promociji arheologije i edukaciji o važnosti očuvanja kulturne baštine, ne samo sudjelovanjem u raznim državnim komisijama za zaštitu spomenika kulture, već i na javnim predavanjima, promociji Muzeja pisanjem spomenutih članaka u dnevnom tisku te u mnogobrojnim radijskim emisijama. Kao direktorica Muzeja Slavonije, često je organizirala predavanja, koja su održavali ona i kolege kustosi, a njezina su većinom bila vezana uz prošlost Osijeka. Osim u Muzeju, predavala je i na drugim lokacijama u Gradu⁵⁰. Danica Pinterović održavala je brojna predavanja na temu povijesti i arheologije i u drugim slavonskim gradovima te je često bila pozivana u razna društva prijatelja starina kao gost predavač (Valpovo, Đakovo, Vukovar, Našice, Pakrac, Županju i dr.), što je vidljivo iz *Dnevnika rada* i njezine korespondencije.⁵¹

Kao uvažena kulturna djelatnica grada, često je bila intervjuirana za potrebe radijskog programa, gdje je

⁴² Monografija je objavljena u novoj ediciji pod nazivom *Mursa Aeterna*, urednika akademika Andrije Mutnjakovića.

⁴³ Vidi: Pinterović, D., *The Journal of Roman Studies*, Volume XXXVII, Parts I and II (Papers Presented to N. Baynes). 1947, 4^o X – 234, XVII tabla., Pinterović, D., 1948., *Istoriski časopis: organ Istoriskog instituta SAN 1 – 2*; Pinterović, D., 1965., Edit B. Thomas, *Römische Villen in Panonien*, Osječki zbornik IX – X; Pinterović, D., 1973., Izložba „Rimljani na Dunavu“, *Glasnik slavonskih muzeja* 22; Pinterović, D., 1973., *Posjet američkog stručnjaka Muzeju Slavonije*, *Glasnik slavonskih muzeja* 22; Pinterović, D., 1973. – 1975., *Rarissima romana iz Slavonije*, *Osječki zbornik XIV – XV*.

⁴⁴ Pojmovi koje je dr. Danica Pinterović obradila bili su većinom slavonski gradovi i sela te osječki umjetnici I. Gojković i O. Nemon, a potpisani su s D. Pi.

⁴⁵ Vidi: CIBALAE (Vinkovci) Yugoslavia i MURSA (Osijek) Yugoslavia, *The Princeton Encyclopedia of Classical Sites*, *Posjet/Access: http://perseus.uchicago.edu/Reference/princetonencyc.html* [10/11/2015].

⁴⁶ 3. IX. 1972. *Nedjelja. Radila u muzeju od 10 do 13 h, i to za enciklopediju Princeton (Mursa i Cibalae)*. (*Dnevnik VIII.*).

⁴⁷ 13. XII. 1949. *U 12 h bili su pozvani prof. Leović i dr. Pinterović u redakciju Glasa Slavonije na sastanak, gdje su bile zastupane kulturne ustanove u Osijeku. Svrha sastanka bila je ostvariti aktive, koji će svojim prilozima podići nivo kulturne rubrike u Glasu Slavonije*. (*Dnevnik II.*).

⁴⁸ Vidi: Pinterović, D., *Nove iskopine za Muzej Slavonije: rimski grobovi uz montažnu halu lijevaonice*, *Glas Slavonije*, br. 1542, Osijek, 11. 4. 1950., 2; Pinterović, D., *Nove iskopine u Muzeju Slavonije: prikazuje li mramorna grupa Niobu s kćerkom?*, *Glas Slavonije*, br. 1535, Osijek, 22. 4. 1950., 2; Pinterović, D., *Ostaci života rimske Murse: iskopani u Miljanovićevoj ulici*, *Glas Slavonije*, br. 1556, Osijek, 27. 4. 1950., 3; Pinterović, D., *Pregledniji raspored eksponata u arheološkom odjeljenju muzeja*, *Glas Slavonije*, br. 3590, Osijek, 3. 12. 1956., 3.

⁴⁹ *Poziv za pisanje ovog članka uputio joj je Miodrag Grbić, arheolog Arheološkog instituta u Beogradu, 1962. godine. Rad je dovršila 2. siječnja 1963. godine*. (*Pisma, 1962.; Dnevnik V.*).

⁵⁰ 6. IV. 1953. (...) *Naveče je bilo u d. gradu u kinu predavanje o Mursi*. (*Dnevnik III.*); 8. IV. 1960. *održala sam predavanje na pionirskom sveučilištu u školi u Novom gradu o temi „Urbanistički razvoj Osijeka“* (...) (*Dnevnik IV.*); 16. X. 1967. *govorila sam o historiji Osijeka na otvorenju liječničkog kongresa*. (*Dnevnik VII.*).

⁵¹ *Pisma; Dnevnik I. – VIII.*

govorila o povijesti grada i zaštiti spomeničke baštine.⁵² U Dokumentarnoj zbirici Muzeja Slavonije pronalazimo tako rad napisan na pisaćem stroju pod naslovom „Kulturno-historijski spomenici osječkog kotara“, na kojem je u desnom gornjem uglu dr. Danica Pinterović grafitnom olovkom napisala 2. III. 51 na radio-stanici, Osijek.⁵³ U tome radijskom obraćanju govorila je o kulturnoj baštini grada te se dotaknula i arheoloških nalaza u gradu i okolici.⁵⁴ U *Dnevniku rada VI* nalazimo zabilješku: 15. XII. 1967. *Došao je Martinović iz Radio-stanice Osijek i snimio moj glas (govorila o historijatu Osijeka).*⁵⁵ Često je zapimala zahtjeve različitih turistička društva⁵⁶ te za njih (...) *pisala kratak historijat o Osijeku.*⁵⁷ ili je pisala radove poput: „Popis značajnih spomenika kulture u Osijeku“⁵⁸, gdje je opisivala prošlost Osijeka od prapovijesti do suvremenog doba, nerijetko opisujući i postav Muzeja Slavonije.

Danica Pinterović aktivno je promovirala Muzej i muzejsku struku i u svakodnevnoj komunikaciji s građanima grada Osijeka.⁵⁹ Često je samoinicijativno obilazila Donji grad i razgovarala sa stanovništvom i radnicima na terenu, educirajući ih o važnosti predaje arheoloških nalaza Muzeju: 7. 8. 9. i 10. IV. 1959. *bila sam na terenu u D. gradu, na Vukov. cesti, gdje omladinske radne brigade kopaju rovove za vodovod. Upoznala sam brigade o važnosti arheol. terena, o čuvanju nalaza i dužnosti, da nalaze predaju muzeju (...)*⁶⁰. Promociju arheologije provodila je i kao aktivna članica Arheološkog kluba „Mursa“⁶¹, a njezino ime javlja se u zapisnicima društva vrlo rano – 1937. godine, kada tajnik društva dr. Kamilo Firinger navodi kako valja pozvati prof. dr. Danicu Pinterović na sljedeću sjednicu Društva, a od 1939. godine dr. Pinterović je i članica odbora Arheološkog kluba „Mursa“.⁶²

Danica Pinterović dobitnica je brojnih priznanja i nagrada⁶³ (Sl. 10), a dana 7. travnja 1978. godine Danici Pintero-

vić dodijeljeno je najviše državno priznanje za znanstvene radnike Državna nagrada za znanstvenoistraživački rad za 1978. godinu – nagrada za životno djelo. U Odluci o nagrađivanju znanstvenih radnika, Odbora za dodjelu republičkih nagrada znanstvenim radnicima, navedeno je da se nagradom za životno djelo nagrađuje: dr. Danica Pinterović, kustos Muzeja Slavonije u Osijeku (u mirovini), za istaknuti znanstvenoistraživački rad na području arheologije, etnografije i muzeologije.⁶⁴

ZAKLJUČAK

Iz našega pregleda arheološke znanstvene produkcije dr. Danice Pinterović mogu se uočiti dva područja interesa. Prvo i prevladavajuće vezano je uz istraživanje rimske Murse, dok je njezino drugo područje interesa limes. No, njezin doprinos rimskoj provincijalnoj arheologiji ne zaustavlja se na velikoj stručnoj i znanstvenoj produkciji radova. Dr. Danica Pinterović sudjelovala je na više arheoloških iskopavanja u Našicama, Batini, Belom Manastiru te na brojnim zaštitnim arheološkim iskopavanjima u Osijeku, o kojima je vodila detaljne zabilješke. Bila je i prva arheologinja koja je pokrenula sustavna istraživanja na hrvatskom dijelu limesa, a ujedno je prva znanstvenica koja se intenzivno posvetila isključivo obradi arheoloških nalaza Murse, obilasku terena i proučavanju izvora te pripadajuće znanstvene literature. Dugogodišnji rad vezan uz arheološku baštinu Murse sumiran je kroz njezin *opus magnum – Mursa i njeeno područje u antičko doba*, monografiji koja je ujedno i kruna njezine duge i plodne karijere. Koliko je djelo vrijedno, najbolje govori dopunjeno i prošireno, sada trojezično, izdanje te monografije koje je publicirala Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti 2014. godine. Ova je monografija od svog prvog objavljivanja pa sve do danas bila i ostala neizostavna literatura kada je riječ o Mursi. Ujedno, kako i vrijeme pokazuje, istraživanja dr. Danice Pinterović, njezini radovi i dokumentacija, i danas su relevantan te iznimno vrijedan izvor informacija današnjim istraživačima.

⁵² Balić, 1975., str. 145.

⁵³ Spis 2.

⁵⁴ *Na prvi mah izgleda čovjeku, da taj kotar ne će biti mnogo zanimljiv: da tu nema spomenika iz antike, kao što ih ima u Dalmaciji... A ipak, kad je stručnjak, historičar obišao svih 30-tak sela osječkog kotara, te nakon toga proučio sve svoje bilješke, podatke i crteže, rezultat nije bio nimalo beznačajan. (Ibidem).*

⁵⁵ *Dnevnik VI.*

⁵⁶ Neka od njih su „Turističko društvo“ i „Putnik“.

⁵⁷ *Dnevnik V.*, nadnevak 24. II. 1966.

⁵⁸ Spis 3; Spis II.

⁵⁹ 5. X. 1954. *Cijelo dopodne telefonirala i obilazila škole u Tvrđi da načinim propagandu za Tjedan muzeja. (Dnevnik IV.)*

⁶⁰ *Dnevnik IV.*

⁶¹ Arheološki klub „Mursa“, poznat još i kao Društvo prijatelja starine „Mursa“, osnovan je u Osijeku 5. ožujka 1933. godine na inicijativu prof. Vjekoslava Celestina, upravitelja osječkog Muzeja. Od 1937. godine nosi naziv Društvo prijatelja starina „Mursa“. Ovo kulturno društvo bavilo se otkupom grabe, arheološkim iskopavanjima, zaštitom spomenika, primitkom darova i promocijom među građanima uz pomoć lokalnih dnevnih novina. Njihovo djelovanje bilo je od velikog značenja za kulturu povijest grada Osijeka. Društvo je prestalo s radom 1975. godine. (Grubišić, 2005., str. XII. i XVIII, Bulat, 1999., str. 73, Burić, 1979., str. 9; Pinterović, 1958., str. 21).

⁶² Grubišić, 2005., str. 119, 149.

⁶³ Kao što su: Orden rada III. reda za doprinos društvu (1957.), Nagrada grada Osijeka za doprinos na području muzeologije (1961.), Izbor za vanjskog člana Instituta za povijest umjetnosti i arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu (1961.), Počasna članica Arheološkog društva Jugoslavije (1966.), Počasna članica Arheološkog društva Hrvatske (1967.), Nagrada grada Osijeka za životno djelo „Božidar Maslarić“ (1969.), Priznanje Jevrejske općine Osijek povodom 50. godišnjice Općine (1970.), Počasna članica Društva konzervatora Hrvatske (1974.), Jubilarna medalja Saveza društava konzervatora Jugoslavije (1975.), Povelja s plaketom Saveza arheoloških društava Jugoslavije (1976.), Pečat grada Osijeka (1982.) i Povelja zaslužnog muzejskog radnika Jugoslavije (1983.). (Balić, 1978./1979., str. 10; *Nagrade dr. Pinterović*).

⁶⁴ *Državne nagrade za znanstvenoistraživački rad za 1978. godinu.* Posjet/Access: <https://mzo.hr/hr/drzavne-nagrade-za-znanstvenoistravacki-rad-za-1978-godinu> [17/11/2015]; Viki: 1978/1979., str. 8–9.

LITERATURA

BALIĆ, M., 1975., Trideset godina zaštite spomenika kulture u Slavoniji 1945.-1975., Muzeologija No. 19, Zagreb, 144–152.

BALIĆ, M., 1978./1979., Konzervatorski rad dr. Danice Pinterović, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 4 – 5, Zagreb, 10.

BULAT, M., 1970., GRADAC, BATINA SKELA – naselje od srednjobrončanog do željeznog doba i rimski logor“, Arheološki pregled 12, Beograd, 42–44.

BULAT, M., 1999., Dr. sc. Franjo Buntak kustos Gradskog muzeja u Osijeku, U: GÖRICKE-LUKIĆ, H., RADIĆ, M. i Vinaj. M. (eds.), Osnivači i prvi kustosi muzeja u Hrvatskoj : zbornik radova, Osijek : Muzej Slavonije, 73–79.

BURIĆ, V., 1979., Stotinu godina Muzeja u Osijeku / Hundert Jahre des Museums in Osijek, Osječki zbornik XVII, Osijek, 5–15.

GRUBIŠIĆ, A. (pripremio), 2005., Arheološki klub Mursa. Zapisnici sjednica 1933 – 1944., Osijek : Muzej Slavonije.

MALBAŠA, M., 1977., Stručno osoblje zaposleno u Muzeju od osnutka do danas Osječki zbornik XVI, Osijek, 351–361.

PINTEROVIĆ, D., 1948., a) Rimski grobnica zidana od opeka , b) rimska ženska glava, c) rimska fibula, Osječki zbornik II – III, Osijek, 25–35.

PINTEROVIĆ, D., 1956., Geme s terena Murse, Osječki zbornik IX – X, Osijek, 25–60.

PINTEROVIĆ, D., 1958., O razvoju osječkog muzeja, Osječki zbornik VI, Zagreb, 7–22.

PINTEROVIĆ, D. (ed. Mutnjaković, A.), 2014., Mursa, Osijek – Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku i Muzej Slavonije.

POPIS, 2001., Popis ravnatelja, profesora i maturanata osječkih gimnazija 1729. – 2000. godine, U: MARTINČIĆ, J. (ed.), 2001., Gimnazije u Osijeku: ravnatelji, profesori i maturanti 1729. – 2000., Biblioteka Slavonije i Baranje, knjiga 5, Zagreb – Osijek : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, 67–238.

RADIĆ, M., 1999., Muzej Slavonije u Osijeku 1877. – 1997., U: GÖRICKE-LUKIĆ, H., RADIĆ, M. i Vinaj. M. (eds.), Osnivači i prvi kustosi muzeja u Hrvatskoj : zbornik radova, Osijek : Muzej Slavonije, 104–116.

SUIĆ, M., 1969., Uvodna riječ, Osječki zbornik XII, Osijek, 3–4.

VIKIĆ, B., 1978/1979., Nagrada za životno djelo Danici Pinterović, Glasnik zaštite spomenika kulture Hrvatske 4/5, Zagreb, 8–9.

VINAJ, M., 2007./2008., Knjižnica Muzeja Slavonije – Strukovno naslijeđe Marije Malbaše, Knjižničarstvo: glasnik Društva bibliotekara Slavonije i Baranje 11/12, Osijek, 21–29.

DOKUMENTARNI IZVORI

DNEVNIK I., Dnevnik rada Danice Pinterović I. (1. 1. 1947. – 31. 12. 1948.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

DNEVNIK II., Dnevnik rada Danice Pinterović II. (1. 1. 1949. – 13. 6. 1950.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

DNEVNIK III., Dnevnik rada Danice Pinterović III. (14. 6. 1950. – 4. 10. 1954.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

DNEVNIK IV., Dnevnik rada Danice Pinterović IV. (4. 10. 1954. – juna 1960.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

DNEVNIK V., Dnevnik rada Danice Pinterović V. (1. 10. 1962. – 28. 2. 1966.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

DNEVNIK VI., Dnevnik rada Danice Pinterović VI. (1. 3. 1966. – 9. 6. 1968.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

DNEVNIK VII., Dnevnik rada Danice Pinterović VII. (9. 6. 1968. – 1. 9. 1971.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

DNEVNIK VIII., Dnevnik rada Danice Pinterović VIII. (1. 9. 1971. – 1. 6. 1974.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

NAGRADE DR. PINTEROVIĆ, Nagrade dr. Danice Pinterović, Ostavština dr. Danice Pinterović, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

PISMA, Pisma, Ostavština dr. Danice Pinterović, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

PISMA, 1962., Pisma dr. Danice Pinterović, 1962. godina, Ostavština dr. Danice Pinterović, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

SPIS 2, Spis 2, Fascikl „Osijek – Spomenici kulture – Konzervatorstvo“, Ostavština dr. Danice Pinterović, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

SPIS 3, Spis 3, Fascikl „Osijek – Spomenici kulture – Konzervatorstvo“, Ostavština dr. Danice Pinterović, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

SPIS 11, Spis 11, Fascikl „Osijek – Spomenici kulture – Konzervatorstvo“, Ostavština dr. Danice Pinterović, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

ELEKTRONIČKI IZVORI

BRUNŠMID, JOSIP, Hrvatska enciklopedija (mrežno izdanje), Leksikografski zavod Miroslav Krlež, Posjet/Access: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=9843> [10/11/2015].

CIBALAE (Vinkovci) Yugoslavia, *The Princeton Encyclopedia of Classical Sites*, Posjet/Access: <http://perseus.uchicago.edu/Reference/princetonencyc.html> [10/11/2015].

Državne nagrade za znanstvenoistraživački rad za 1978. godinu. Posjet/Access: <https://mzo.hr/hr/drzavne-nagrade-za-znanstvenoistrazivacki-rad-za-1978-godinu> [17/11/2015].

MURSA (Osijek) Yugoslavia, *The Princeton Encyclopedia of Classical Sites*, Posjet/Access: <http://perseus.uchicago.edu/Reference/princetonencyc.html> [10/11/2015].

CONTRIBUTIONS OF DR. DANICA PINTEROVIĆ TO ROMAN PROVINCIAL ARCHAEOLOGY IN CROATIA

S U M M A R Y

Dr. Danica Pinterović spent the first several years in the Museum of Slavonia working mostly on organizing the library materials, and since she started working, she conducted fieldwork and rescue excavations in Osijek and its surroundings. From her *Work Diaries*, in which she recorded the museum events from January 1, 1947 to June 1, 1974, it can be concluded that almost daily, the Museum got news about archaeological finds in earthworks in different building sites in the city (in the area of Ljevaonica, Cigla-na, steam-powered mill “Croatia”), house building sites in Donji grad or from the infrastructure network works.

All those meticulously collected field data proved helpful to dr. Pinterović in writing numerous popular, professional, and scientific papers in the years that followed. We have divided her works into eight groups: 1. Works and reports related to field research in the area of Roman Mursa; 2. Works related to the processing of archaeological finds from the area of Roman Mursa; 3. Works and reports related to field research, finds, and the historical development of the Osijek area and other parts of Slavonia; 4. Works related to limes in Croatia; 5. Reflections on Mursa/Mursa in a wider context; 6. Monographs; 7. Reviews, depictions and encyclopedia entries; 8. Archaeological reports in daily newspapers.

In our review of dr. Pinterović’s scientific production in the field of archaeology, we discovered two areas of interest. The first one, that is also predominant, is related to the research of Roman Mursa, while the second one is limes. But, her contribution to Roman provincial archaeology does not stop at rich professional and scientific production of papers. Dr. Pinterović participated in several archaeological excavations in Našice, Batina, Beli Manastir and in numerous rescue archaeological excavations in Osijek. She was also the first archaeologist who initiated systematic research of the Croatian section of limes (Batina, 1970).

As such she was fully dedicated to organising archaeological finds from Mursa kept at the Museum of Slavonia, surveying and reviewing resources and the corresponding scientific literature. She summed up the many years of work related to the archeological heritage of Mursa in her *magnum opus*, the monograph *Mursa i njeno područje u antičko doba (Mursa and Its Surroundings in the Time of Antiquity)*, which is at the same time the crown of her long and prolific career. The best proof of the value of the monograph is its amended and expanded, now trilingual, edition published by the Croatian Academy of Sciences and Arts in 2014. This monograph remains, from its first publication to the present day, an indispensable piece of literature at Croatian universities.